

Biuro Rzecznika
Małych i Średnich Przedsiębiorców

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
SPS.175.186.21
19.03.2021r.

Warszawa, dnia 9 marca 2021 r.

WPL.117.2021.PD.GG

Do druku nr 899

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-WP.020.13.22.2021

Data wpływu 19.03.2021

Pan

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Kancelaria Sejmu

ul. Wiejska 4/6/8

00-902 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze

w związku z wniesieniem do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiego Rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹, w uzupełnieniu pisma z dnia 2 lutego 2020 r.² oraz na podstawie art. 8 pkt 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców³, który stanowi, że do zadań Rzecznika MŚP należy opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących interesów przedsiębiorców oraz zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej proszę przyjąć poniższe uwagi.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o Rzeczniku MŚP, Rzecznik MŚP stoi na straży zasady wolności działalności gospodarczej, pogłębiania zaufania przedsiębiorców do władzy publicznej, bezstronności i równego traktowania, zrównoważonego rozwoju oraz zasady

¹ Druk sejmowy nr: 899.

² Nasz znak: WPL.117.2021.PD, w odpowiedzi na pismo z dnia 20 stycznia 2020 r., Wasz znak: SPS-WP.020.13.4.2021.

³ Dz. U. z 2018 r. poz. 648., dalej: „Rzecznik MŚP”.

uczciwej konkurencji i poszanowania dobrych obyczajów oraz słusznym interesów przedsiębiorców.

I. Ławnicy w składach orzekających.

„Prawo do sądu wyprowadzone przed uchwaleniem Konstytucji RP z formuły demokratycznego państwa prawnego, znalazło obecnie wyraz wprost we wskazanych powyżej postanowieniach konstytucji. Zasadnicza dla jego identyfikacji regulacja, zawarta w art. 45 ust. 1 konstytucji stanowi, iż "każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd". Na jego treść, inspirowaną zarówno poglądami doktryny, międzynarodowymi standardami praw człowieka zawartymi w art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych oraz w art. 6 ust. 1 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, jak też dotychczasowym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego składa się w szczególności: 1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo do uruchomienia procedury przed sądem - organem o określonej charakterystyce (niezależnym, bezstronnym i niezawisłym), 2) prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności oraz 3) prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej sprawy przez sąd”⁴. Także Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, iż gwarantowane przepisem art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r., prawo do sądu ma charakter autonomiczny, jest prawem podmiotowym obywatela, tworzącym podstawę roszczenia i dlatego stanowi odrębne od innych powiązań normatywnych prawo przysługujące jednostce w stosunku do państwa⁵.

Jak wynika z cytowanego wyżej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, jednym z aspektów prawa do sądu jest prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej zgodnie z wymaganiami sprawiedliwości i jawności. W tym kontekście instytucję ławników i ich udział w wydawaniu orzeczeń sądowych należy uznać za szczególnie istotną przy niedostatecznym umotywowaniu zamiaru wykluczenia ławników jako czynnika społecznego z rozpoznawania spraw cywilnych, poprzez wyeliminowania ławników ze składów sądów, nawet przejściowo zgodnie z projektowaną zmianą art. 15zszs¹ ustawy z dnia 2 marca 2020 r.

⁴ Wyrok TK z 16.03.1999 r., SK 19/98, OTK 1999, nr 3, poz. 36.

⁵ Postanowienie SN z dnia 6 kwietnia 2000 r. w sprawie II CKN 285/00, OSNC 2000 r., Nr 10, poz. 188.

o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych⁶. Ławnicy są odzwierciedleniem konstytucyjnej zasady udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Postrzegani jako niezmiernie ważny element kontroli społecznej, mają za zadanie czuwać nad tym, aby wyroki były nie tylko wydawane zgodnie z literą prawa, ale także sprawiedliwe w odbiorze opinii publicznej⁷. Ławnicy, będąc pełnoprawnymi członkami składów orzekających, zbliżają sądy do społeczeństwa oraz zwiększają zaufanie i poparcie dla ich działalności. Uczestnicząc razem z sędzią zawodowym w rozpoznaniu sprawy, a następnie na równych prawach decydując z nim o treści orzeczenia, zwiększają poczucie odpowiedzialności całego składu za jego treść, a tym samym wiarygodność i słuszność tego orzeczenia w społecznym odczuciu. Jako że ławnicy wywodzą się z różnych środowisk społecznych, wykonują różne zawody oraz wypełniają rozliczne funkcje społeczne, wnoszą do sądów znajomość realiów życia społecznego, gospodarczego i rodzinnego. Są łącznikiem między wymiarem sprawiedliwości a społeczeństwem (tzw. czynnikiem społecznym)⁸.

II. Zbędne wydłużenie terminu stosowania uregulowań specjalnych w sądach i trybunałach po zakończeniu obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19.

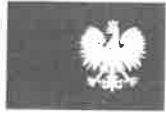
Za nieuzasadnione należy uznać przyjmowanie generalnej zasady, że przepisy wyjątkowe i o charakterze doraźnym, przewidziane na okres obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, miałyby obowiązywać w wydłużonym dodatkowo terminie. Przykładowo przepisy wprowadzane ze względu na COVID-19 miałyby obowiązywać nawet w ciągu roku od odwołania ostatniego z ww. stanów, jak to przewiduje się w projekcie zmian art. 15zsz¹, art. 15 zsz⁴ oraz dodawanych art. 15zsz⁶, art. 15zsz⁷, art. 15zsz⁹ ustawy COVID.

Projektowanie jakichkolwiek ograniczeń co do bezpośredniości i jawności rozpraw i posiedzeń sądowych lub zmniejszanie składu osobowego sądów lub trybunałów rozpoznających sprawy powinny być poprzedzone badaniami czy można uznać

⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1842, ze zm., dalej: „ustawa COVID”.

⁷ J. Gowin, w: Ławnik – sędzia społeczny. Informator, Ministerstwo Sprawiedliwości, Warszawa 2011, s. 5.

⁸ J. Turek: Ławnik – sędzia – przysięgły, „Monitor Prawa Pracy” 2009, nr 24.

za niewystarczające, dotychczasowe obostrzenia i zabezpieczenia stosowane w sądach przed zarażeniem się COVID-19. Dotychczas brak jednak jakichkolwiek doniesień o tym, że działalność któregośkolwiek z sądów lub trybunałów musiała zostać wstrzymana ze względu na wzmożoną ilość zachorowań na COVID-19 powiązanych z ich działalnością, jak również o tym, że na korytarzach i salach sądowych dochodziło do wzmożonej liczby zakażeń.

III. Uregulowania co do terminu doręczeń przesyłek sądowych w sposób elektroniczny.

Projektowany art. 15zsz⁹ ust. 3 ustawy COVID, stanowiący, że: „*Cyfrowe odwzorowania pism procesowych, zawiadomień, wezwań i orzeczeń uznaje się za doręczone w następnym dniu roboczym od chwili wprowadzenia ich przez sąd do środka komunikacji elektronicznej w taki sposób, żeby adresat mógł zapoznać się z jego treścią*” należałoby doprecyzować, biorąc poniższe pod uwagę.

Przepis ten może godzić w podstawowe prawa procesowe przedsiębiorców nawet reprezentowanych przez profesjonalnych pełnomocników procesowych, którzy z przyczyn technicznych nie będą w stanie zapoznać się w odpowiednim terminie z nadsyłaną korespondencją sądową. Instytucja doręczeń „jest częścią regulacji prawnego reżimu konstytucyjnego prawa do sądu w tym jego fragmencie, który dotyczy realnej dostępności do drogi sądowej i ukształtowania rzetelnej i jawnej procedury”⁹. Doręczenie odgrywa niezwykle istotną rolę w zapewnieniu uczestnictwa podmiotu w toczącym się postępowaniu¹⁰.

Wydaje się, że projektowany przepis może także nie uwzględniać instytucji awiza, art. 131¹ KPC o doręczeniach elektronicznych oraz rozwiązań przewidzianych w oczekującej na wejście w życie 1 lipca 2021 r., ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych¹¹. Konieczność należytego awizowania przesyłek sądowych, w odpowiednich odstępach czasu, stała się przedmiotem orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego¹².

⁹ Wyrok TK z dnia 15 października 2002 r. w sprawie SK 6/02, OTK – 1 2002 r., Nr 5, poz. 65.

¹⁰ P. Pogonowski, „Realizacja prawa do sądu w postępowaniu cywilnym”, Warszawa 2005 r.

¹¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 2320.

¹² Wyrok TK z dnia 15 października 2002 r. w sprawie SK 6/02, OTK – 1 2002 r., Nr 5, poz. 65, Wyrok TK z dnia 17 września 2002 r., SK 35/01, OTK-A 2002, nr 5, poz. 60.

Typowe programy do odczytu poczty elektronicznej wskazują przede wszystkim termin wpływu korespondencji elektronicznej na serwer odbiorcy, dodatkowo wyjaśnienia technicznego może wymagać czy zawsze też nadania takiej korespondencji. Dotarcie do terminu chwili wprowadzenia przez sąd do środka komunikacji elektronicznej pism procesowych, zawiadomień, wezwań i orzeczeń należy uznać za dość niedogodne dla odbiorcy korespondencji, ponieważ dane te zawarte powinny być w metadanych nagłówka wiadomości elektronicznej, które mogą być sformułowane w j. angielskim, przez co dotarcie i właściwy odczyt tych danych jest mniej oczywisty. Ponadto terminy nadania i odbioru korespondencji elektronicznej mogą znacznie odbiegać od siebie zwłaszcza w wypadku awarii serwerów pocztowych lub przerwania łączności internetowej, co niejednokrotnie jest zdarzeniem niezależnym od użytkownika adresu poczty elektronicznej, ponieważ odbywa się z wykorzystaniem infrastruktury prywatnej, a nie przez usługodawców, których wiarygodność jest weryfikowana przez instytucje państwowe¹³.

IV. Określenie adresatów przepisów o doręczeniach elektronicznych.

Projektowany art. 15z⁹ ust. 3 ustawy COVID może wymagać doprecyzowania w wypadku zachowania go, ponieważ może wzbudzać wątpliwości czy zakres jego adresatów ograniczony jest jedynie do adwokatów, radców prawnych, rzeczników patentowych lub Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – powinno to wynikać jednoznacznie wprost z treści przepisu, a nie np. z uzasadnienia do projektu ustawy.

V. Zbyt krótkie vacatio legis

Zwracam się z uprzejmą prośbą o wyznaczenie odpowiedniego vacatio legis dla art. 9 projektowanej ustawy, który ma wejść w życie z dniem następującym po dniu jej ogłoszenia, ponieważ wdrożenie w życie zwłaszcza przepisów o doręczeniach elektronicznych przez przedsiębiorców wymagać może stosownych przygotowań i nakładów.

¹³ Zob. szerzej: Raport Rzecznika MŚP dotyczący barier i utrudnień w zakresie naboru wniosków na dotacje na kapitał obrotowy, <https://rzecznikmsp.gov.pl/raport-rzecznika-msp-dotyczacy-barier-i-utrudnien-w-zakresie-naboru-wnioskow-na-dotacje-na-kapital-obrotowy/>, dostęp: 14.03.2021 r.

Biuro Rzecznika
Małych i Średnich Przedsiębiorców

Ponadto przedstawiam pod rozagę Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej stanowisko Przewodniczącego Rady Ławniczej Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przedmiotowego projektu ustawy.

Zpewiamen

Z up. Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców
Dyrektor Generalny

M. Woch
Dr n. pr. Marek Woch

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Załączniki:

1. Kopia stanowiska Przewodniczącego Rady Ławniczej Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 16 lutego 2021 r.
2. Zestawienie postępowań sądowych z udziałem ławników opracowane przez współpracowników Rzecznika MŚP.

Gdańsk, dnia 16 lutego 2021 roku

Szanowni Państwo

Zwracam się do Państwa w imieniu ławników Sądu Okręgowego w Gdańsku oraz wszystkich sądów okręgu gdańskiego. Zgodnie z demokratycznym ustrojem naszego Państwa, we wszystkich sądach powszechnych Rzeczypospolitej Polskiej realizowana jest zasada udziału czynnika społecznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, poprzez ławników, demokratycznie wybranych do pełnienia tej funkcji.

W związku z rządowym projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Druk sejmowy nr 899), a dokładniej w związku z Art. 9 ust. 1 pkt. 3 tego projektu, zarówno ja jak i cała Rada Ławnicza Sądu Okręgowego w Gdańsku, wyrazamy zaniepokojenie i obawę, co do próby znacznego ograniczenia udziału czynnika społecznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w Polsce. Art. 9 ust. 1 pkt. 3 projektu, który brzmi: „*W pierwszej i drugiej instancji Sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawilgość lub precedensowy charakter sprawy*”, jednoznacznie eliminuje udział ławników ze wszystkich postępowań cywilnych na czas obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich.

Jest to dla nas sytuacja zupełnie niezrozumiała, między innymi dlatego, że założenie przeprowadzania rozpraw w tym samym okresie za pomocą środków porozumiewania się na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, eliminuje ewentualne zagrożenie jakie trzyosobowy skład sędziowski mógłby dla siebie nawzajem stwarzać. Przede wszystkim należy jednak mieć na uwadze fakt, że wyeliminowanie ławników z orzekania w sprawach rozpoznawanych według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego godzi w realizację konstytucyjnej zasady udziału czynnika społecznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w Polsce, która jest wyraźnie wskazana w Art. 182 Konstytucji oraz w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych w Dziale IV, Rozdziale 7. Nawet kontynuowanie udziału ławników w postępowaniach karnych jedynie połowicznie pozwala na wypełnienie tej zasady. Nasze obawy potęguje fakt, iż ani prezes sądu, ani nawet przewodniczący składu sędziowskiego, zgodnie z projektem tejże ustawy, nie będzie miał możliwości zadecydowania, czy dana sprawa jest na tyle skomplikowana, że udział ławników jest w niej niezbędny.

W związku z powyższym, uprzejmie zwracamy się do Państwa o ujęcie w swojej opinii do projektu tejże ustawy wątpliwości co do kwestii eliminacji udziału ławników w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w Polsce.

Pozostaję z poważaniem,

Krzysztof Bartochowski

Przewodniczący Rady Ławniczej

Sądu Okręgowego w Gdańsku

Zestawienie postępowań sądowych z udziałem ławników opracowane przez współpracowników Rzecznika MŚP.

Postępowania z udziałem ławników		
Sprawy	Czy sprawy dotyczą MŚP	Uwagi
Przed SN – skargi nadzwyczajne	Tak	<p>Art. 89 § 1 ustawy o SN (tj. Dz. U. z 2021 r. 154).</p> <p><i>Jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojskowego kończącego postępowanie w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna, o ile:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji lub</i> 2) <i>orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub</i> 3) <i>zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego</i> <p><i>- a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.</i></p>
Sprawy karne / dyscyplinarne		
Przed SN – dyscyplinarne sędziów Sądu Najwyższego	Nie	
Karne – o zbrodnie i o przestępstwa zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności	Zasadniczo nie	<p>Art. 28. § 2-4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 30 ze zm.).</p> <p><i>Mogą powstawać wątpliwości czy zbrodnie są popełniane przez podmioty, które można nazywać przedsiębiorcami, ponieważ np. przestępczość gospodarcza pozoruje jedynie wykonywanie działalności gospodarczej (np. tzw. zbrodnie vatowskie). Niemniej może zdarzyć się, że nawet przeciwko uczciwym przedsiębiorcom może być prowadzone postępowanie wyjaśniające, a następnie przewód sądowy zakończony uniewinnieniem. Zbrodnie można popełnić tylko umyślnie.</i></p>
Sprawy wypadków morskich	Tak	<p>Art. 14 ust. 1 ustawy o izbach morskich (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 159).</p> <p><i>Izby morskie rozpoznają sprawy wypadków morskich na rozprawie, w pierwszej instancji - w składzie jednego sędziego oraz dwóch ławników, w drugiej instancji -</i></p>

		w składzie jednego sędziego oraz czterech ławników. Rozprawie przewodniczy sędzia.
Sprawy cywilne:		
Z zakresu prawa pracy o: ustalenie istnienia, nawiązanie lub wygaśnięcie stosunku pracy, o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy, o przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia i o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy	Tak	<p>Art. 47 § 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm., dalej: „KPC”).</p> <p>• W uchwale SN (7) – zasadzie prawnej – z 17.10.2019 r., III PZP 5/19, OSNP 2020/5, poz. 39, przesądzono, że sprawę o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy dochodzone przez pracownika od pracodawcy na podstawie art. 415 k.c. w zw. z art. 300 k.p. rozpoznaje sąd w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch ławników (art. 47 § 2 pkt 1 lit. a k.p.c.). W uzasadnieniu wyjaśniono, że art. 47, stanowiąc o „sprawie”, utożsamia to pojęcie z przedmiotem i rodzajem żądania powoda. Ponieważ strona nie ma obowiązku wskazywać podstawy prawnej żądania, przedmiotem sporu jest zatem sprawa identyfikowana przez twierdzenia faktyczne oferowane przez powoda.</p>
Z zakresu prawa pracy o: naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu i o roszczenia z tym związane	Tak	<p>Art. 47 § 2 pkt 1 lit. b KPC.</p> <p>Gdy wśród roszczeń z zakresu prawa pracy dochodzonych w jednym postępowaniu znajduje się roszczenie, do którego w pierwszej instancji właściwy jest sąd w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch ławników, to sąd w takim samym składzie jest właściwy także do rozpoznania pozostałych roszczeń. Zważywszy zatem na to, że wśród licznych zarzutów powódki pojawiły się i te oparte na konstrukcji mobbingu z art. 94 3 § k.p. (wprost przywołane) jak i o przepisy o naruszeniu zasad równego traktowania w zatrudnieniu to stwierdzić należy, że sprawa ta nie tylko winna być zakwalifikowana jako sprawa z zakresu prawa pracy (art. 476 § 1 pkt 1 k.p.c.), ale winna być rozpoznana przez sąd pracy w pierwszej instancji w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch ławników - art. 47 § 2 pkt 1) b i c k.p.c. (wyrok SA w Katowicach z 14.01.2016 r., IACa 799/15).</p>
Z zakresu prawa pracy o: odszkodowanie lub zadośćuczynienie w wyniku stosowania mobbingu	Tak	Art. 47 § 2 pkt 1 lit. c KPC.
Z zakresu ubezpieczeń społecznych - do 7 października 2005 r.	Tak	Obecnie skład wyłącznie sędziowski

Rozstrzygnięcie sporu między radą pracowniczą przedsiębiorstwa a dyrektorem przedsiębiorstwa albo między tymi organami a organem założycielskim lub sprawującym nadzór nad przedsiębiorstwem - do 7 października 2005 r.	Tak	Obecnie skład wyłącznie sędziowski
Rodzinne – o rozwód, separację, ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa, rozwiązanie przysposobienia, przysposobienie.	Nie	Art. 47 § 2 pkt 2 KPC. Art. 509 KPC.